

Valt de registratie van vingerafdrukken op de eID te verzoenen met het recht op privacy van minderjarigen?

Op 14 november 2018 keurde de Kamer van Volksvertegenwoordigers het wetsvoorstel goed om vingerafdrukken op te slaan op de elektronische identiteitskaart (eID). Deze maatregel wordt voorgesteld als een hulpmiddel tegen identiteitsfraude.

Deze maatregel geldt niet enkel voor volwassenen, maar ook voor kinderen vanaf 12 jaar. Op 20 december 2019 werd het Koninklijk Besluit gepubliceerd waarin vermeld staat dat ook bij minderjarigen vanaf 12 jaar de chip van hun eID twee vingerafdrukken zal bevatten.

Inhoud

Wat zegt het Kinderrechtenverdrag?	1
Huidige situatie: steeds op zoek naar meer veiligheid	1
Een geoorloofde inbreuk op het recht op privacy van minderjarigen?	2
Standpunt Kinderrechtencoalitie	3

Wat zegt het Kinderrechtenverdrag?

Artikel 3 stelt het **belang van het kind** centraal:

“Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.”

Artikel 16 vraagt de eerbiediging van het **recht op privacy**:

*“1. Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.
2. Het kind heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.”*

Huidige situatie: steeds op zoek naar meer veiligheid

De druk binnen de maatschappij naar maatregelen die de veiligheid garanderen, wordt steeds groter. De genomen maatregelen worden ook steeds ingrijpender. Vaak met gevolgen voor de privacy: dataverzameling, gegevensuitwisseling tussen diensten, cameratoezicht, ...

In dat kader past ook de nieuwe eID met vingerafdruk. Wie een nieuwe identiteitskaart krijgt, zal ook een vingerafdruk moeten geven die op de chip van de kaart terecht komt. Ook minderjarigen vanaf 12 jaar.

Uit zowat alle hoeken van de samenleving volgde protest, en niet enkel van gewone burgers die vinden dat er nogal licht omgesprongen wordt met onze privacy. Ook experts ter zake lieten zich horenⁱ.

Een geoorloofde inbreuk op het recht op privacy van minderjarigen?

Het registreren van vingerafdrukken op de eID is een **inbreuk op de privacy**. Een inbreuk op de privacy kan juridisch geoorloofd zijn indien de maatregel tegemoet komt aan een legitiem doel, in verhouding staat tot dat doel en het doel niet op een andere, minder ingrijpende manier kan worden bereikt.

Het schoentje knelt hier wel degelijk op meerdere punten.

1. Welk legitiem doel?

Met de registratie van de vingerafdrukken op de elektronische identiteitskaarten wil de Belgische overheid identiteitsfraude tegengaan. In België worden hierover echter geen statistieken bijgehouden. Er zijn dus geen harde cijfers. Voor identiteitsdiefstal van kinderen zijn er evenmin cijfers. Men weet dus niet of het überhaupt een probleem vormt. De identiteitsfraude als doeleinde opgeven is dus niet gebaseerd op een effectief reëel probleem doch op veronderstellingen die niet geverifieerd worden.

Er is dus geen duidelijk legitiem doel voor dergelijke ingrijpende inmenging in de privacy van kinderen.

2. Niet-proportioneel karakter

Volgens experts is er onvoldoende bewijs dat de registratie van de vingerafdruk voldoende bijdraagt tot de veiligheid om deze inbreuk op de privacy van elke Belg te rechtvaardigen.

De Gegevensbeschermingsautoriteit (de nieuwe naam van de Privacycommissie) vraagt daarom de intrekking van de maatregel zodat eerst een gegevensbeschermingseffectbeoordeling kan gebeuren. Bovendien moet volgens haar worden aangetoond dat ons huidige model van identiteitskaart ontoereikend is in de strijd tegen vervalsingⁱⁱ. Vingerafdrukken zijn net zo goed te vervalsen als andere gegevens. Bovendien kan de chip makkelijk beschadigd worden waardoor het onmogelijk is om de vingerafdrukken uit te lezen en te controleren.

3. Minder ingrijpende, doch doeltreffende maatregelen

Uit de technische analyse van de vingerafdrukken op de Belgische eID door onderzoekers van de KU Leuvenⁱⁱⁱ blijkt dat:

- a. Foto op de huidige generatie eID met hedendaagse technieken zodanig kan worden uitgelezen dat die samen met een visuele check identiteitsfraude zeer moeilijk maakt. Dat maakt bijkomende vingerafdrukken op de eID overbodig.
- b. Huidige werkwijze waarop vingerafdrukken geregistreerd worden op elektronische identiteitskaarten ernstige vragen oproept.

De vingerafdrukken worden op initiatief van het gemeentebestuur gedigitaliseerd door middel van ad hoc-sensors. Dit digitale beeld van de afdrukken wordt vervolgens via de diensten van het Rijksregisters op een beveiligde manier doorgestuurd naar de producent van de identiteitskaart om er elektronisch te worden geïntegreerd. Dat de registratie niet onmiddellijk en rechtstreeks gebeurt bij de afname van de vingerafdrukken door het gemeentebestuur, maar pas door de producent van de eID nadat de vingerafdrukken (tijdelijk) werden opslagen in een centrale databank is technisch niet alleen overbodig, maar ook bijzonder risicovol voor datamisbruik, -verlies of -diefstal.

Het uitvoerend KB had kunnen voorzien dat zeker voor wat minderjarigen betreft, het afnemen van de vingerafdruk op het moment van het afleveren van de eID zou gebeuren. Zodoende moeten er geen vingerafdrukken worden bewaard in een database.

4. Geen aandacht voor kinderrechten

Het was lange tijd onduidelijk of minderjarigen ook vingerafdrukken zouden moeten afstaan, maar in een koninklijk besluit van 20 december 2019 werd vastgelegd dat dat effectief het geval is voor minderjarigen vanaf 12 jaar. Het KB vermeldt niet om welke reden de registratie van vingerafdrukken op de eID van minderjarigen noodzakelijk is. Evenmin wordt gemotiveerd waarom het afnemen van de vingerafdruk in verhouding staat met de schending van het recht op privacy van minderjarigen.

Specifiek ten aanzien van minderjarigen stelt David Stevens van de Gegevensbeschermingsautoriteit dat dit twee keer een probleem is: *"Minderjarigen moeten worden beschermd én vingerafdrukken zijn gegevens die een leven lang niet kunnen worden gewijzigd, dus dit is een zeer gevoelige combinatie. Vingerafdrukken zijn zeer gevoelige gegevens om te verliezen of om te gebruiken voor malafide doeleinden. Als ik mijn paswoord verlies of mijn account wordt gehackt, kan ik mijn paswoord wijzigen. Mijn vingerafdruk niet."*^{iv}

5. Het risico op *function creep*

Dataexperts wijzen ten slotte op het risico dat de registratie van vingerafdrukken na verloop van tijd tot nationale en internationale databanken met vingerafdrukken zal leiden. Bart Preneel, hoofd van COSIC research group (*Computer Security and Industrial Cryptography*) aan de KULeuven, formuleert het als het risico van *'function creep'*. Het begint met een bepaalde bedoeling en daar komen steeds andere doelen bij. In dit specifieke geval verwijst hij naar de bewaartermijn van de vingerafdrukken die nu op drie maanden ligt, maar in de toekomst (gemakkelijk) verlengd kunnen worden.

Standpunt Kinderrechtencoalitie

In februari 2020 besloot de Kinderrechtencoalitie om een beroep tot schorsing en nietigverklaring in te dienen bij de Raad van State tegen het KB van 10 december 2019. Dat KB voert de wet van 25 november 2018 uit dat de juridische basis bevat voor de registratie van vingerafdrukken op de eID en maakt de keuze om die registratie ook toe te passen op minderjarigen vanaf 12 jaar.

Die keuze tot registratie van vingerafdrukken op de eID vormt volgens de Kinderrechtencoalitie een ongeoorloofde inbreuk op het recht op privacy van minderjarigen omdat:

1. Het legitiem doel om identiteitsfraude te bestrijden, niet wordt aangetoond met cijfers. Al zeker niet het bestaan van identiteitsfraude bij kinderen.
2. Er geen bewijzen zijn dat het registreren van vingerafdrukken op de eID effectief bijdraagt aan de bestrijding van de vermeende identiteitsfraude. De inbreuk op de privacy van minderjarigen (= *loss*) kan in dat geval niet proportioneel zijn afgewogen tot het voorkomen of bestrijden van identiteitsfraude bij kinderen (= *gain*).
3. In de veronderstelling dat identiteitsfraude bij minderjarigen wordt aangetoond, werd niet bewezen dat het probleem niet met minder ingrijpende maatregelen even doeltreffend kan worden bestreden. Experts benadrukken dat eenzelfde veiligheidsgraad kan worden bereikt door gebruik van de biometrische gegevens op de pasfoto van de eID en uiten hun bezorgdheden betreffende de wijze waarop vingerafdrukken geregistreerd worden op elektronische identiteitskaarten. Zeker de (tijdelijke) opslag ervan in databanken is bijzonder risicovol voor *function creep* of dataverlies, -misbruik of -diefstal.

4. Het belang van het kind en het recht op privacy van minderjarigen werden niet in de weegschaal gelegd. Nochtans heeft de inbreuk op hun privacy en de daarmee gepaard gaande privacy-risico's op minderjarigen een grotere impact. Wat als deze gegevens gestolen worden of uitlekken, kan een identiteit dan levenslang en blijvend worden misbruikt?

Privacywetgeving heeft uiteraard pas zin als ook de overheid zich aan de opgelegde regels houdt.

De overheid moet bijgevolg rekening houden met de adviezen van experts, onderzoeksgroepen, mensen- en kinderrechtenorganisaties en de invoering van elektronische identiteitskaarten terugschroeven. Zeker voor minderjarigen.

ⁱ Bijvoorbeeld Liga voor Mensenrechten:

<https://mensenrechten.be/nieuwsberichten/vingerafdrukken-op-de-identiteitskaart-een-disproportionele-symbooldaad>.

ⁱⁱ Zie <https://gegevensbeschermingsautoriteit.be/burger/gba-adviseert-opnieuw-ongunstig-over-de-registratie-van-de-vingerafdrukken-op-de-elektronische-identiteitskaart>.

ⁱⁱⁱ Zie <https://www.esat.kuleuven.be/cosic/publications/article-3004.pdf>.

^{iv} Zie <https://www.vrt.be/vrtnws/nl/2020/01/10/ook-minderjarigen-moeten-vingerafdrukken-afstaan-voor-de-identit/>.

^v Zie https://www.standaard.be/cnt/dmf20190222_04198750.